

ÚPRAVA VEREJNÉHO PRIESTRANSTVA „POMNÍK PADLÝCH HRDINOV“

Spríevodná správa

„MESTSKÝ PARK“

1. ÚČEL A FUNKČNÁ NÁPLŇ ÚPRAV VEREJNÉHO PRIESTRANSTVA (VP)

- **Účel**
  - spomienkový charakter vo vymedzenej časti
  - pre rekreáciu, regeneráciu a relaxáciu domácich obyvateľov a turistov
- **Návštevníci**
  - malé deti so sprievodom dospelých
  - väčšie deti a mládež
  - dospelí až po seniorský vek

- umožňuje **pobyt a zhromažďovanie** a je zabezpečené **prepojenie na Katovu ulicu**
- určený pre **využívanie rodinami a záujmovými skupinami**
- **v prevažnej časti bezbariérový**
- rozdelený na **funkčné časti A-E** pre rôzne skupiny návštevníkov
- funkčné časti sú **prepojené a zlúčené do prehľadného prevádzkového celku**
- **delenie na časti je možné využiť pri etapizácii realizácie**
- **dĺžka pobytu** návštevníkov je cca **0,5-1,5 hodiny**, aj dlhšie
- **využívanie cez deň aj vo večerných hodinách**

2. FILOZOFICKO – KONCEPČNÉ VÝCHODISKÁ

- **VP - urbanistické súvislosti pre vznik „Mestského parku“**

- mestotvorný - určený pre využívanie **širokou vekovou škálou domácich a turistov**
- **oddychový priestor bez automobilov**, ktorý v centre veľmi chýba ¹
- **nachádza sa v dobrej polohe medzi historickým centrom a novými časťami mesta**
- **dobre dostupný peši i autom**, blízkosť free parking na „Ihrisku“, pošty, lekárne a i.
- **obyvatelia nových častí** mesta navštevujú centrum často len z praktických dôvodov (vybavovanie) a potrebujú kultivovaný VP pre stretávanie a oddych
- **turisti** doteraz nemajú vytvorené podmienky vo väčšom kludovom priestore

- **VP má veľký kultúrny a priestorový potenciál – sila miesta**

- existencia **bohatého hmotného, nehmotného a prírodného dedičstva** (vstup do štôlne Glanzenberg s pamätnými tabuľami a živou baníckou tradíciou, budova štôlne Pacher, zachovaný historický názov **Mundloch**, pomník padlých hrdinov, zachované historické záznamy (mapy, fotografie, príbehy), kríž a vzrastlé lipy pri štôlni, výrazný solitér pagaštanu konského
- plocha priestoru je skoro **20 árov**, **má vhodný tvar** a celkový výškový rozdiel využívanej plochy **je len cca 5 m s tým**, že maximum prevýšenia je sústredené v jednej časti ²

3. FILOZOFIA NÁVRHU

- **VP interpretuje a ponúka dedičstvo baníctva a histórie pre širokú verejnosť**

Priestor vstupu do štôlne Glanzenberg je autenticky zachovaný. Umelecké stvárnenie je na **témy zeme, energie vody, tajchov a banskej techniky**. **Využíva sa názov z 18.storočia**. Zvyšuje sa historický význam **pomníka – stáva sa integrálnou súčasťou priestoru**.

- pri návrhu používame **miestne prírodné materiály (kameň, drevo, kov)**
- **mobiliár** je riešený pomocou samostatných historizujúcich a tiež v teréne zapustených utilitárnych prvkov
- **zeleň rešpektuje nosné témy a podporuje priestorové riešenie** (bližšie v odseku 5)
- **ilumináciou je zvýraznený priestor s pomníkom, fontána a portál Glanzenbergu**

---

¹ V centre sú aj iné vhodné miesta (napríklad hlavné námestie Sv. Trojice), ale pre problémy s dopravou je to dlhoročne nevyriešený mestský verejný priestor.

² Pre rovnaký účel využiteľný priestor námestia Sv. Trojice je menší - 15,5 árov, má úzky pretiahnutý tvar a výškový rozdiel je až 12 m.

- VP má navzájom prepojené funkčné časti A - E , etapizácia 5

Časť A - Pomník padlých hrdinov

Kľudový charakter, pre seniorov i viacgeneračné využitie - stromová alej, kvety, vejárová dlažba, lavičky, petang.

- považujeme za dôležité zachovať v priestore pomník padlých hrdinov, má nové miesto
- zhromažďovací priestor pred pomníkom je dimenzovaný na 40 - 60 ľudí
- pomník je v symetrickej kompozícii priestoru, zelene a iluminácie
- v chodníku k pomníku sú v dlažbe kovové platničky s míľnikmi v histórii mesta
- socha je na stupňovitom podstavci, je viditeľná aj z ďalších priehľadov
- lavičky pre oddych a smetné koše majú historizujúci dizajn, využijú sa pôvodné
- je vymedzený priestor pre nenáročnú a kľudnú hru, viacgeneračnú aktivitu petang³,
- je sprístupnená Katova ulica, opravené schodisko
- spevnené plochy sú dláždené andezitom a ryolitom

Časť B – Horná terasa

Kľudový charakter, pre seniorov i viacgeneračné využitie – stolíky na šach a iné hry

- vytvárame priestor pre stretávanie seniorov a mladých generácií, šachisti a iné
- kamenná balustráda sa nahradí ľahkým kovovým zábradlím, na ňom kvety v nádobách
- dláždené drobnou andezitovou kockou
- pri začiatku chodníka na Katovu ulicu krytý priestor pre komunálny odpad blízky domov
- zadný nízky múr sa opraví, nadloží hlavou, opravia sa schody k domu
- umiestnené pevné kovové stolíky, stoličky sa môžu odkladať

Časť C – Centrum s fontánou

Aktívny a komunikačný charakter, pre malé deti v sprievode rodičov, väčšie deti a viacgeneračné využitie i pre vybrané kultúrne aktivity - vstup od ulice so šikanou zo zelene, vodné prvky, zázemie VP, posedenie, prístup k ďalším častiam .

- kompozične centrálné umiestnenie oproti Hlavnému banskému úradu
- kompozične líniivo vymedzené od ulice Kammerhofská alejou stromov
- pre kľud a bezpečnosť od hlavnej cesty oddelené zeleňou na terénnych vlnách
- centrálnou dominantou je vodná plocha, dno je vysypané miestnymi vybranými kameňmi⁴
- umelecký objekt vo fontáne je z kovu a je na tému energie vody a banskej techniky
- na obrube fontány sa dá sedieť
- na dláždenej ploche okolo fontány sú vodomety, cez ktoré je možné voľne prechádzať
- fontána je iluminovaná
- dláždené plochy okolo vodných prvkov sú čiastočne prerastené trávou
- pri múre je objekt zázemia so sezónnym občerstvením, celoročnou hygienou
- je aj pre imobilných, prebaľovanie najmenších detí, sklad nábytku, zelená strecha
- pri objekte bude sezónne posedenie z ľahkého kovového historizujúceho mobiliáru
- je opticky oddelený z oboch strán zástenami, porastené sú zeleňou
- pravá zástena môže byť využitá na malé premietanie
- sedenia, stojany na bicykle a odpadové nádoby sú vnorené do vyvýšeného záhonu
- pri vstupe od Glanzenbergu fontána s pitnou vodou a digitálny infopoint

Časť D – Banický kopec

Aktívny charakter, pre deti a mládež - interaktívne prvky s vodou, terénne preliezky a tunely, cvičebné prvky, posedenie v teréne, možnosť večerného premietania

- deťom a mládeži ponúkame aktivity a pohyb, podobný verejný priestor v meste chýba
- prírodný terén zostáva v pôvodnom sklone s malými úpravami
- zachováva sa veľký pagaštan
- v hornej časti je technický objekt pre správcu, prevádzku a údržbu

---

³ Petang je obľúbený u seniorov, je však vekovo neobmedzený, je aj pre handicapovaných ľudí.

⁴ Kamene vo fontáne majú účel estetický a tiež zabránia tomu, aby do fontány vchádzali ľudia, vodné obeh fontány a vodometov v teréne okolo budú samostatné.

⁵ Etapizácia sa navrhuje v poradí A,B,C,D,E

Časť E – Okolie a vstup do štôlne Glanzenberg

Aktívny a komunikačný charakter, pre návštevníkov štôlne a hlavne turistov - vstup od ulice so šikanou zo zelene, stojan s digitálnym infopointom, lavička .

- úprava schodiska na pohodlnejšie, prístup k schodisku sa upraví dlažbou
- lípy sa zachovávajú
- okolie kríža sa upraví zeleňou, doplní sa iluminácia vstupu do štôlne

4. TECHNICKÝ POPIS RIEŠENIA

Technické riešenia sú štandardné, výrobky bežne dostupné, atypická je fontána a niektoré herné prvky s témou baníctva.

- **Terénne úpravy** - terén zostáva prevažne v pôvodnom stave, upraví sa pre dláždenie, nové miesto pomníka a inžinierske siete
- **Oporné múry a schody** - hlavný múr a zadný múr sa vyspraví a opraví sa jeho hlava, schody na Katovu sa zrekonštruujú, doplní sa madlo, schody k domu budú dubové
- **Spevnené plochy** - využije sa pôvodná ryolitová dlažba a doplní sa novou prírodnou v kombinácii s vhodným umelým kameňom, využije sa andezitová kocka
- **Jednoduché stavby** - stavby v časti A a B budú ľahkej konštrukcie pre inovatívne zmeny v budúcnosti
- **Fontána** - samostatný atypický vodný objekt s technológiou
- **Inžinierske siete a vybavenie** - el. rozvody pre jednoduché stavby, verejné osvetlenie, ilumináciu a fontánu, dátový prívod pre infopoint, rozvody vody pre jednoduché stavby, fontánu, detské prvky a picu fontánu, splašková kanalizácia a odvedenie povrchových vôd, zavlažovací systém
- **Mobiliár a osvetlenie** - prevažne typové
- **Umelecké dielo** - hlavný vodomet fontány na tému vodostĺpcového stroja

5. KONCEPCIA REVITALIZÁCIE ZELENE

• **Východiskový stav**

S ohľadom na výsledky dendrologického posúdenia jestvujúcej vegetácie, navrhovaného využitia areálu a kompozičného riešenia je nevyhnutné redukovať jestvujúcu zeleň. Väčšinu výsadby tvoria tieniace tuje a cypruštesy deformovaného vzhľadu, aleje hlohu sa nedajú zmysluplne revitalizovať, smrek tu pôsobí rušivo, katalpy majú deformované a čiastočne vyschnuté koruny, javory tvoria tmavý kút a pri zachovaní by ubrali z využiteľnosti areálu. Zachovať sa dajú dve lípy a dominantný pagaštan konský. Priestor pod pagaštanom bude potrebné presvetliť odstránením spodných konárov do výšky 3 m. Jednu mladšiu lipu navrhujeme presadiť mimo areálu.

• **Celkový záhradný štýl**

Vzhľadom na polohu v blízkosti centra, okolitú historickú zástavbu a na účel využitia (oddych, relaxácia, rekreačné aktivity) bol zvolený **romantický štýl** výsadby. Prevládajú rozvoľnené línie a plochy s formálnejším orámovaním priestoru geometrickými korunami stromov na otvorenej hranici od cesty a v aleji k pomníku. Vo výsadbe sú navrhnuté kvitnúce kry, trvalky, trávy a jarné cibuľoviny.

• **Farebnosť vegetácie**

V súlade s romantickým štýlom a potrebou podporiť harmonické, pokojné pôsobenie bola zvolená farebnosť vo svetlých odtieňoch ružovej, purpurovej, fialovej po modrú v kombinácii s krémovožltou a bielou. Významným doplnkom pre dosiahnutie elegancie a ľahkosti boli zvolené trávy so vzdušnými metlinami v odtieňoch bielej, zlatej a bronzovej. Na tienistých miestach pod korunami líp a pagaštanu sú na oživenie a presvetlenie navrhnuté trvalky s prízemnými ružicami veľkých listov s bielou a žltou kresbou. Sezónnosť sfarbenia: opakovane kvitnúce ruže, jarné cibuľoviny, trvalky kvitnúce celé leto a trvalky kvitnúce do neskorej jesene, celú sezónu atraktívne trávy, tieňomilné trvalky atraktívne listom.

• **Odolnosť rastlín**

Všetky navrhované rastliny sú mrazu odolné, vhodné do klimatických podmienok Banskej Štiavnice. Navrhované ruže sú hodnotené ako vysoko odolné voči chorobám a škodcom. Vybrané trvalky nie sú náchylné na ochorenia a počas celej doby rastu si zachovávajú atraktívny vzhľad.

• **Údržba**

Okrasné višne v stromoradií si zachovávajú guľatý tvar koruny, vyžadujú len „kozmetický“ rez. Navrhované kry vyžadujú jarný rez. Kríkové ruže nevyžadujú špeciálny rez. Trvalky zrezať buď po odkvitnutí alebo na jar. Trávy zrezať na jar. Zavlažovanie trávniku pravidelne, zavlažovanie záhonov počas horúčav.

• **Výber rastlín**

Park je zo strany cesty ohraničený stromoradiím okrasnej višne (*prunus fruticosa Globosa* - s geometricky pravidelnou guľatou korunou) v neformálnom živom plote z ruží (*rosa The Fairy Rose*, *rosa Bienenweide Rose*), trvaliek (*perovskia atriplicifolia Little Spire*) a tráv (*panicum virgatum Prairie Sky*).

Alej k pomníku z okrasných višní je osadená v záhone z nižších trvaliek (*thymus praecox Red Carpet*, *salvia nemorosa Haeumanarc Marcus*, *salvia officinalis Purpurascens*, *alchemilla mollis*) a tráv (*stipa tenuissima*). Na jar cibuloviny, svetložlté narcisy, ružové a fialovo biele tupilány.

Hranicu pozemku pri petangu lemuje živý plot s výškou do 1,5 m z *lavandula intermedia*, *deutzia hybrida Magicien* a trávy *Deschampsia caespitosa*.

Veľký záhon oddelujúci kľudovú zónu aleje od aktívnejšej zóny pri fontáne tvoria stredne vysoké trvaky, nízke kry a trávy (výška 50 – 80 cm). Navrhované kultivary: *echinacea purpurea Baby Swan Pink*, *echinacea hybrida Aloha*, *sedum spectabile Brilliant*, *sedum hybrida Sunkissed*, *hemerocallis Fragrant Returns*, *hemerocallis Night Beacon*, *Lavandula angustifolia Hidcote Blue*, *spiraea japonica Magic Carpet*, *rosa Sachs Lichtenstein*, *Pennisetum alopecuroides Hameln*

Ľahké členenie priestoru okolo fontány budú okrem vodometov zabezpečovať vzpriamené trsy tráv – steblovka vodná – *glyceria maxima Variegata*, doplnené bledomodrým kosatcom sibírskeym – *iris sibirica Perry's Blue* a akcentované žltými echinaceami – *echinacea Now Chessier*.

Pri vstup do štôlne Glanzenberg s kovovým krížom a dvoma vysokými lipami. Táto kompozícia bude obohatená trvalkovým záhonom, tvoreným nízkymi tieňomilnými: *Brunnera macrophylla Silver Heart*, *Hosta hybrid Orange Marmalade*, *hosta First Frost*, *heuchera hybrida Green Spice*, *Dryopteris filix-mas*.

V priestore „Banického kopca“ budú v závislosti na svetelných podmienkach vysadené trsy tráv alebo tieňomilné trvalky.

Nad hornou terasou bude vysadený vyšší živý plot, ktorý zabezpečí optickú bariéru riešeného areálu od susediacich pozemkov a stavieb. Pôvodne tmavé miesto sa presvetlí, sfarbením listov a kvetov sa zosvetľujúci dojem posilní, kultivary vajgely kvetnatej - *weigela florida Brigela*, *w.f. Bouquet Rose*, *w.f. Nana Variegata*, trojpuku drsného – *deutzia scabra Plena*. Jesenné kvitnutie zabezpečia kríky bradavca klandonského – *caryopteris clandonensis Hint of Gold*. Na zábradlie budú inštalované kvetinové hranty s previsnutými letničkami.

Oporný múr bude porastený paviničom trojlaločným – *parthenocissus tricuspidata Veitchii*.

Susedný objekt penziónu Kachelman bude odčlenený nízkym živým plotom, tvorený kultivarmi vajgely, trojpuku a tavoloňníka.

Na plochej streche objektu je navrhnutá výsadba suchomilných nízkych trvaliek: *sedum tetractinum*, *sedum sieboldii*, *sedum Sunsparkler Blue Elf*, *armeria maritima*, *festuca valesiaca glaucantha*, *gypsophila repens Filou Rose*, *White*.

6. ORIENTAČNE URČENÉ PREDPOKLADANÉ NÁKLADY NA REALIZÁCIU ⁶

Stavebný objekt	Jednotka	Jedn .cena (€)	Množstvo	Cena(tis. €) zaokruhlene
Terénne úpravy	m2	10	500	5
Múry a schody	m3	450	20	18
Spevnené plochy	m2	75	700	53
Stavba Mundloch	m3	200	185	37
Stavba správca	m3	160	18	4
Stavba fontána	m3	70	205	15
Elektro pripojenia	m´	50	150	8
Elektro stavby	odhad			10
Rozvody osvetlenie	m´	35	400	14
Voda stavby	odhad			3
Voda pripojenia	m´	75	200	15
Voda zavlažovanie	m´	30	300	9
Kanalizácia splašková	m´	140	80	11
Kanalizácia dažďová	m´	140	185	26
Fontána - um. dielo	ks	1		10
Pomník - oprava	ks	1		3
Pomník-presun, osadenie	ks	1		10
Zábradlia kovové	m´	190	35	7
Parkové úpravy *	m2	60	800	48
Mobiliár **	ks	Priemer 150	115	18
Osvetlenie***	ks	120	33	4
Herné prvky****	ks	Priemer 2000	14	28
Búracie práce	odhad			10
CELKOM bez DPH				366
DPH	%		20	73
CELKOM s DPH				439
Rezerva na nepredvídané	%		5	22
Predpoklad realizácie				461

* **Parkové úpravy** v cene aj odstránenie zelene, bez ošetrovania zostávajúcich stromov

** **Mobiliár** lavičky voľné (9) , sedenia zapustené v teréne (16) , ľahké kovové stoly (13) a stoličky (40), zavesené nádoby na kvety (10), stojan na bicykle (1), koše samostatné (6) , stojiská pre koše zapustené (2), popolníky (3), pícia fontána (1), infopoint (1)

*** **Osvetlenie** bodové osvetlenie v dlažbe a múroch (18), osvetľovacie stĺpiky (10), iluminácia (18), iluminácia fontány

**** **Herné prvky** workout zostava (1), vodná hra s pumpou (1), šmykľavka (1), tunely (3), sieť (1), prevažovačky (3), trampolína (1), lezecké prvky sada (1) , klátiková dráha a sedenie (2)

⁶ *Prepočet je podľa Zborníka ukazovateľov priemernej rozpočtovej ceny na memú jednotku objektu UNIKA 2012 so zohľadnením miery inflácie a tiež podľa referenčných stavieb*